
13. *Instrukcyja dla Urzędników do uzu-
pełnienia témczasowego urzędzenia i ogó-
łowego oszacowania lasów rządowych w
Województwach Krakowskiem i Sando-
mierskiem (1)*

Wydział Lasów
Sekcyja Techniczna

Nro. $\frac{38051}{3391}$

**KOMMISSYA RZĄDOWA PRZYCHODÓW
I SKARBU.**

Zważywszy, że stósownie do rozporzą-
dzenia z dnia 23 maja r. b. N. $\frac{26916}{2378}$ (2) Lasy
Rządowe w Województwie Krakowskiem i
Sandomirskiém przedewszystkiem ogółowo
oszacowane bydź mają, zważywszy oraz,
że dopełnione iuż urządzenie témczasowe

1) Instrukcyja ta do wszystkich lasów rządowych jest
zastósowana. (P. R.)

2) Cytowane tu rozporządzenie przepisuje zasady i po-
rządek postępowania przy ogółowém oszacowaniu i na-
stępném stałém urzędzeniu lasów rządowych. (P. B.)

Leśnictw w tych Województwach, dla zastosowania tego działania, na nowo zrewidowane, urządzenie zaś lasów od Górnictwa do Rządowych wcielonych, ze względem na takowe uzupełnioném być powinno, w rozwinięciu Art. 8. rzeczzonego rozporządzenia, wydaie następującą Instrukcyą dla Urzędników do czynności tych wyznaczonych.

T Y T U Ł I.

Urządzenia Ogólne.

Art. 1. Szczególny kierunek uzupełnienia témczasowego urzędu, i ogółowego oszacowania lasów Krakowskich i Sandomirskich porucza się Naczelnemu Nadleśnemu.

Art. 2. Pod kierunkiem Naczelnego Nadleśnego uskutecznią będą urządzenie i oszacowanie Kommissarze leśni, i pod dozorem ich Adjunkci i Mierniczowie leśni.

Art. 3. Urzędnicy wykonywający opatrzeni będą w potrzebne do téj czynności narzędzia miernicze, to jest:

1. Bussole i

2. Łańcuch na stopy nowopolskie podzielony, do wymiaru powierzchni i wytknięcia linii granicznych i gospodarczych.

3. Wysokomiar do mierzenia wysokości drzew stojących,

4. Sążeń drewniany na stopy i cale podzielony, do mierzenia długości drzew leżących.

5. Obwodomiar, do mierzenia grubości drzew.

Art. 4. Lasy nowo od Górnictwa przyłączone, odseparowane będą od gruntów rolnych podobnie jak to winnych lasach rządowych uskuteczniioném zostało, z tym tylko względem, aby powierzchnia gruntu leśnego, ile to byź może, zmniejszoną nie była.

Art. 5. Mieysca w sporze będące, mianowicie takie o które proces jest już rozpoczętym, lub których possessya przed dniem 1 Stycznia r. b. Rządowi zaprzeczoną została, wyłączone byź mają témczasowie z powierzchni do gospodarstwa leśnego należący.

Art. 6. Osady leśne służbowe wyznaczone będą stósownie do przepisów rozporządzenia pod dniem 7 Maja r. 1824 ad Nro 26,116 wydanego. 1)

1). Rozporządzenie to przepisuje zasady do uposażenia gruntami służbowemi Urzędników i Officyalistów administracyi leśney.

Art. 7. Urządzenie lasów Krakowskich i Sandomirskich uzupełnione będzie stosownie do zasad, podług których wszystkie lasy rządowe urządzonemi zostały, w zastosowaniu się do przepisów niniejszą objętych Instrukcją.

Art. 8. Do ustanowienia powierzchni i podziału gruntu leśnego, oraz sporządzenia Mapp redukcyjnych do Operatu urządzenia, użyte być mają dotychczasowe Mappy ekonomiczne, lub Mappy nowo uskutecznionego szczegółowego pomiaru; w razie zaś częściowego braku mapp pomiarowych, Urzędnicy urządzający pomiar gruntu ogółowo uzupełnią.

Art. 9. Uformowane w każdym Leśnictwie Straże podzielać urzędnicy urządzający na obręby wysokopiennie, i niskopiennie, stosownie do prawideł Nauki urządzenia, z szczególnym względem na zaopatrywanie potrzeb przyległych fabryk górniczych.

Art. 10. Normalna kolej leśna do gospodarstwa będzie:

Dla lasów wysokopiennych dębowych
lat 180

Dla lasów wysokop. bukowych — 120

Dla lasów iglastych wszelkich — 120

Dla lasów klonowych, wiązowych,

jesionowych i graboych lat	90
Dla lasów brzozowych	— 60
Dla lasów niskopiennych twardych	30
Dla lasów niskop. miękkich	— 30
	lub — 15

gdzie miejscowe okoliczności mniejszey wymagaia kolei.

Ustanowioną koley leśną w lasach wysokopiennych podziela urządzaia na 30 letnie peryody.

Art. 11. Peryod I. zaczynać się będzie od roku normalnego dla wszystkich lasów rządowych przyiętego, to iest:

od roku 1820 do roku 1849.

Peryod II. — 1850 — — 1879.

— III. — 1880 — — 1909.

— IV. — 1910 — — 1939.

— V. — 1940 — — 1969.

— VI. — 1970 — — 1999.

Art. 12. Koley dla lasów niskopiennych również od roku 1820 zaczynaia się, obey-

Do Art. 11 i 12 Decyzją z dnia 24 Stycznia r. 1833 ad Nro ⁶⁷¹²₁₄₈₂ Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu postanowila, że koley leśna czyli peryod I. zaczynać się ma od roku wktórym urządzenie nastapilo, i stósownie do téy zasady wszystkie Operaty skutecznego iuż Urządzenia na oszacowaniu drzewostanów opartego, sprostowac kazala.

(P. R.)

wać będzie ieden cały peryod lub 1/2 iednego peryodu.

Art. 13. Obręby wysokopiennie podziela Urzędnicy na Okręgi gospodarcze 30 letnim peryodom odpowiadaiące; niskopiennie zaś na roczne poręby. Nadto wszystkie obręby podług mieyscowego położenia i drzewostanu Oddziałami i Poddziałami odróżnione bydź maią.

Art. 14. Wszystkie linie graniczne i gospodarcze, które drogami lub innemi naturalnemi granicami oznaczone nie są, powinny bydź przez całą długość wytknięte, i na końcach lub przy załamaniach na dwa pręty wzdłuż i 1/2 pręta wszerz przecięte. Poddziały oznaczaiące różnicę drzewostanów zaciosami na naystarszych drzewach na obwodzie będących odróżnione bydź maią.

Art. 15. Nazwiska dla obrębów obierać będą urzędnicy, od przyległéy nayznacznieyszéy Wsi rządowéy, dla okręgów zaś gospodarczych lub oddziałów od mieyscowych uroczysk od dawna w okolicy znaiomych, lub także od wsi naybliżéy położonéy. Poddziały w każdym oddziale literami alfabetu małego oznaczać się maią. Obrębom, oprócz nazwisk, litery alfabetu dużego przydane będą.

Art. 16. Operat urządzenia każdego Leśnictwa obejmuje:

1. Opisanie ogólne,
2. Mappę ogólną z podziałem na Straże i Obręby,
3. Obraz ogólny tabellaryczny,
4. Opisanie każdéy Straży do exemplarza dla Podleśnych służącego,
5. Mappę każdéy Straży,
6. Obraz tabellaryczny każdéy Straży,
7. Mappy szczególne Obrębowe z podziałem na okręgi gospodarcze, poręby, oddziały i poddziały,
8. Plany gospodarcze dla każdego obrębu obejmujące obszerność, opisanie miejscowości i drzewostanu, i przepisy ciącia dla każdego poddziału służące.

Art. 17. Mappy do Operatu urządzenia sporządzane bydź mają na podziały następujące:

Do Art. 16. Wzory tabellaryczne w niniejszym artykule wymienione, Operat urządzenia czyli Plan gospodarczy każdego Leśnictwa składające, dołączają się niżej do niniejszéy Instrukcyi. Oprócz tego na końcu Instrukcyi znajduje się objaśnienie przedwstępne Planu gospodarczego, które wszystkie szczegóły onego dokładnie wyświeca.

(P. R.)

1. Do Mapp obrębowych 200 prętów na 1 ławkę.
2. — Strażowych 600 —
3. — Leśnictw 1200 —

Art. 18. Każda Straż na mappach pociągniona będzie kolorem iasnym, z obwódką ciemniejszą w porządku następującym:

- Straż 1. kolorem zielonym.
2. — żółtym.
3. — błękitnym.
4. — różowym.
5. — fioletowym.
6. — cynobrowym.

Art. 19. Na mappach obrębowych każdy okręg gospodarczy obwiedziony będzie kolorem ciemnym w tym samym porządku iak w artykule poprzednim iest wyrażono, to iest:

- Okręg I kolorem zielonym
- II kolorem żółtym
- III kolorem błękitnym
- IV kolorem różowym
- V kolorem fioletowym
- VI kolorem cynobrowym.

Art. 20. Poręby roczne oznaczone będą liniami tuszem wyprowadzonemi, oddziały obwódką właściwego okręgu, poddziały zaś

obwódką ciemną koloru dla respective Straży służącego.

Art. 21. Osady leśne służbowe, obwiezione będą tuszem i oznaczone numerem porządkowym i nazwaniem urzędu lub funkcji, do których są przywiązane. Numera takowe i nazwania, po zatwierdzeniu wyznaczenia osad, karminem wypisane być mają. Osady leśne z gruntów ekonomicznych zaprojektowane, ołówkiem oznaczyć należy.

Art. 22. Miejsca sporne z powierzchni gruntu leśnego temczasowie wyłączone, obwódką koloru respective straży oznaczone być mają.

Art. 23. W leśnictwach przed wydaniem niniejszemy Instrukcyi temczasowo urządzonych, zrewiduią Urządzący uformowanie Obrębów i gdzieby tego potrzeba wymagała, działanie to stósownie do przepisów niniejszemy Instrukcyi sprostuią.

Art. 24. Wszystkie czynności urządzenia uskutecznione być mają protokólarnie. W protokółach w tym przedmiocie podług załączonego *Wzoru Nro 1.* co do każdego Leśnictwa sporządzić się winnych, wyiaśnią dokładnie Urzędnicy urządzający, powody ustanowienia rodzaju gospodarstwa, ko-

lei leśnéy, stosunki drzewostanów, i inne szczególne okoliczności; namienia o dopełnieniu cząstkowego pomiaru gdzieby tego potrzeba znalazła się; nadto co do lasów już poprzednio urządzonych przedstawia powody zmiany w téy mierze, gdzie to stosownie do niniejszék Instrukcyi nastąpić będzie musiało.

Art. 25. W przypadkach wątpliwych z zakresu niniejszék Instrukcyi wychodzących, a Techniki leśnéy dotyczących, Kommissarze zasięgać będą decyzyi Naczelnego Nadleśnego, w kwestyach zaś wątpliwych separacyi lasów lub innych odrębnych przedmiotów dotyczących, Naczelny Nadleśny za otrzymaniem rapportu od Kommissarza udawać się będzie po decyzyą do Kommissyi Rządowék Przychodów i Skarbu.

Art. 26. O postępie czynności urządzenia i ogółowego oszacowania, rapport ogólny co miesiąc Naczelny Nadleśny Kommissyi Rządowék składać będzie.

T Y T U Ł II.

Ustanowienie przepisów uprawy.

Art. 27. Po dokładném opisanu miejscowości i drzewostanu w lasach wysokopien-

nych, ustanowią urządzający dla każdego podziału przepisy cięcia i uprawy nadzwyczajnéy na I. peryod do r. 1849. i rezultata wszystkich takowych czynności, zapiszą do planu gospodarczego podług *wzoru ad Nro 2.* dołączonego.

Art. 28. W lasach niskopiennych ustanowią urzędnicy urządzający przepisy cięcia i uprawy nadzwyczajnéy również na I. peryod i wszystkie rezultata zapiszą do planu gospodarczego podług *wzoru Nro 3.* ułożyć się winnego.

Art. 29. Przepisy cięcia obejmować mają dokładne prawidła, podług których, stósownie do istniejącego drzewostanu w lasach wysokopiennych, ręby odnawiające, wycięcia starodrzewu z pomiędzy młodzieży, lub téż trzebieże w młodych zwartych drzewostanach, w lasach zaś niskopiennych poręby lub także wycięcia drzew wysokich i drzew obcego rodzaju, uskutecznione być winny.

Art. 30. Przepisy uprawy nadzwyczajnéy obejmować powinny, w jakim czasie, na jakiéy obszerności i jakim sposobem uprawa uskutecznią być ma.

Art. 31. Prócz przepisów uprawy na I. peryod podług poprzednich Artykułów usta-

nowić się winnych, sporządzonym będzie dla każdego obrębu ogólny plan gospodarczy na całą koley leśną, wystawiający jakie działania w przyszłości uskutecznić trzeba i jaki skutek w drzewostanie okaże się, jeżeli obręb ciągle podług przyjętych zasad zagospodarowanym będzie. Ważna ta czynność, zasada przyszłych odległych operacyi leśnych, za wskazówkę następcom służyć mająca, porucza się szczególnéj uwadze Naczelnego Nadleśnego, który po dokładném rozpoznaniu miejscowości i drzewostanu każdego obrębu dopełnić ją obowiązany jest.

Art. 32. Plan ogólny o którym w artykule poprzednim mowa jest, zapisany będzie na pierwszém stronnicy szczególnych planów gospodarczych podług *wzoru na Numerze 2 i 3* znajdujące się.

Art. 33. Przepisy cięcia i uprawy nadzwyczajnéj dla lasów już poprzednio urządzonych ustanowione, mają być przeyrzane, tam gdzieby tego potrzeba znalazła się poprawione i podług przepisów niniejszój instrukcyi na nowo zredagowane, z wypuzczeniem co do lasów wysokopiennych cięcia podług powierzchni w dotychczasowych operatach urzędzenia przepisanego, a to ■

powodu nastąpić mającego ogólnego oszacowania.

Art. 34. Po ustanowieniu przepisów uprawy dla całego Leśnictwa, Kommissarz leśny sporządzi ogólny obraz podług załączonego tu *wzoru Nro 4.*

Art. 35. Uskuteczniiony podług powyższych artykułów operat urządzenia składający się:

1. Z mapy ogólnéy Leśnictwa,
2. Z obrazu ogólnego,
3. Mapp szczególnych obrębów,
4. Planów gospodarczych obrębowych i
5. Protokołu objaśniającego,

Naczelny Nadleśny ściśle roztrząśnie, i jeżeli z przepisami niniejszhey instrukcyi i prawidłami gospodarstwa leśnego zgodnym go znajdzie, podpisze Plany szczególne gospodarcze, i całe dzieło Kommissyi Rządowéy Przychodów i Skarbu do zatwierdzenia przedstawi.

T Y T U Ł III.

Szacowanie ogólne lasów.

R O Z D Z I A Ł 1.

Zasady szacowania.

Art. 36. Szacowanie lasów nie wprzód
przedsięwziętém bydź może, dopóki operat

urządzenia każdego leśnictwa przez Komisję Rządową Przychodów i Skarbu potwierdzonym nie będzie.

Art. 37. Szacowanie będzie miało na celu ustanowienie ilości drzewa, iaka w każdym obrębie w ciągu pierwszego peryodu do włącznie r. 1849 corocznie zużyta być może.

Art. 38. Za iedność do szacowania lasów służy sążeń leśny 108 stóp sześciennych m. p. z przestworami obeymujący. Długość szczap i krąglaków do takowych sążni trzy stopy wynosić powinna.

Art. 39. Wszystko drzewo w Art. 37 wymienione, szacowane będzie na drzewo

1. Szczapowe,
2. Krąglakowe,
3. Gałęziowe,

4. Karpowe,
5. Chrustowe,
6. Powałowe,

Jako drzewo stałe, to jest ciągły równy dochód stanowiące.

Jako drzewo niestałe, którego użytkowanie zależy od miejscowych okoliczności, iakim jest karpina, lub które iak nayrychleý uprzątnione być winno, iakimi są chrusta i powały, ciągłego dochodu stanowić nieinogące.

Art. 40. Gatunków na fury zwykle wydatkowanych, iakoto: gałęzi, karpiny, chruštu, rachować się będzie trzy fury iednokonne, lub dwie fury paro-konne na ieden sążeń leśny.

Art. 41. Szacowanie odbywać się będzie przez powierzchnie probiercze, lub przez przeliczenie, przy użyciu tablic pomocniczych na rozkaz Kommissyi Rządowéy Przychodów i Skarbu z Sylwana przedrukowanych które obeymują.

1. Tablice do wyrachowania bryłowości walców, w szczególności do wyrachowania masy drzewnéy pni leżących,

2. Tablice do wyrachowania masy pni stojących,

3. Tablice do oznaczenia masy drzewnéy całych lasów,

4. Tablice do oznaczenia masy drzew zagłuszonych w całych lasach,

5. Tablica do oznaczenia masy drzewnéy w sążniach.

Art. 42. Tablica w artykule poprzednim ad 5 wymieniona, obeymuie rozmaite pozycye procentu masy w sążniu stósownie do długości, grubości i prostości drzewa; dla uiednostaynienia iednak rezultatów dzieła szacunkowego, utrzymując dotychczasoso-

wą zasadę co do drzewa szczapowego, Kommissya Rządowa stanowi średni procent do redukowania massy drzewa na sążnie, mianowicie:

1. do drzewa szczapowego 70 procentu, czyli 75 stóp sześ. massy na ieden sążeń à 108 s. s.
2. do drzewa krąglakowego 53 procentu, czyli 57 st. sześ. massy na ieden sążeń à 108 s. s.
3. do drzewa gałęziowego 27,5 procentu, czyli 29 st. sześ. massy na ieden sążeń à 108 s. s.
4. do drzewa karpowego 42,5 procentu czyli 45 st. sześ. massy na ieden sążeń à 108 s. s.
5. do drzewa chrustowego 27,5 procentu czyli 29 st. sześ. massy na ieden sążeń à 108 s. s.

Przytém prostuie się omyłka w Tablicy téy będąca, to iest: pod rubrykami, zamiast drzewo *krąglakowe* czytać trzeba *gałęziowe*.

Art. 43. Do robót mechanicznych przy szacowaniu lasów, mogą być użyci w pomoc Strażnicy i Strzelcy leśni, których Urzędy leśne na rekwizycyą Kommissarza przeznaczać do tego są obowiązane.

Art. 44. Szacowanie lasów uskutecznić będą urzędnicy protokularnie, to jest: wszystkie szczegółowe rezultata czynności téy co do każdego poddziału, zapiszą do protokółów sporządzić się winnych podług załączonych tu *wzorów pod Nro 5. i 6.* z których pierwszy służy dla lasów wysokopiennych, drugi dla niskopiennych.

Art. 45. Tam gdzie szacowanie przez Adjuktów leśnych dopełnianem będzie, Kommissarz szczególny dozór nad czynnością mający, przez cząstkowe sprawdzenie, o przybliżonéy dokładności oszacowania przekonać się jest obowiązany; na dowód tego sprawdzenia i ścisłego roztrząśnienia wszystkie takowe protokoły zawidymować powinny.

R O Z D Z I A Ł 2.

Szacowanie drzewostanu.

Art. 46. Do szacującego się drzewostanu należy wszystko drzewo do wycięcia w pierwszym peryodzie przypadające; niemniéy powały i chrusta gdzie takowe znajduią się.

Art. 47. Szacowanie drzewostanów nieregularnych, dopełnią wyznaczeni urzędnicy przez powierzchnie probiercze.

Art. 48. Do tego celu wybiorą taxatorowie z naywiększą rozważą taką powierzchnią w całym poddziale, któraby nieregularność drzewostanu onego w iednakowym stosunku w sobie zawierała, i całego poddziału dokładnym była obrazem; powierzchnia takowa naywięcéy morgów pięć a naymniéy pół morga zawierać i w figurze prostemi liniami zamkniętéy, naznaczoną być powinna.

Art. 49. Powierzchnią obraną oznaczyć należy na gruncie naciosami na naystarszych drzewach na iéy obwodzie będących, oraz palikami, na mappie zaś obrębowéy, obwodką koloru ciemno-zielonego.

Art. 50. W lasach wysokopiennych na wybranéy powierzchni probierzéy, rozgatkowawszy drzewa rąbne stosownie do ich grubości na klasy, oszacuią taxatorowie, w każdéy klassie po dwa lub trzy drzewa wzorowe zapomocą tablic w Art. 41 ad 1 et 2 wymienionych. Drzewa wzorowe naciosami i podwóynem odbiciem na naciosach młota kontrolowego podleśniczowskiego o cechowane być mają.

Art. 51. Następnie taxatorowie przeliczą wszystkie drzewa na powierzchni probierzéy znajdujące się, a do ustanowionych

klass należące, i stósownie do massy na wzorowych sztukach każdéy klasy z przecięcia wynalezionéy, massę drzewa na rzezonéy powierzchni ustanowią.

Art. 52. Z powierzchni probierczéy dochodzą taxatorowie massy drzewa całego poddziału przez rachunek stosunkowy; gdyby n. p. poddział szacowany zawierał morgów 100, powierzchnia probiercza morgów 3, massa drzewa na niéy znaleziona sążni 50, rachunek stosunkowy $3:50=100:x$. wykaże, iż cały poddział obeymuie sążni 1.666,6.

Massę ogólną tym samym sposobem na drzewo szczapowe, krąglakowe, gałęziowe, i karpowe taxatorowie rozgatunkują.

Art. 53. Gdyby w którym poddziale lasu wysokopiennego mała bardzo ilość sztuk drzewa rąbnego znajdowała się, poddział taki zupełnie przez przeliczenie oszacowanym być ma.

Art. 54. Chrusta w lasach wysokopiennych szacować się mają podług okomiaru, jeżeli w niewielkiéy znajduią się ilości; jeżeli zaś lasy chrustem do wytępienia przeznaczonym gesto są przerosłe, wówczas takowy na iednym morgu powierzchni probierczéy (gdy co do tego przedmiotu również całemu odpowiada poddziałowi) na

leży zupełnie wyciąć, w sążnie ułożyć i obra-
chować, a następnie podług tego massę chru-
stu w całym poddziale przez rachunek sto-
sunkowy ustanowić.

Art. 55. W lasach niskopiennych na wy-
branéj powierzchni probierczéj, taxatoro-
wie każą przy sobie wyciąć wszystkie drze-
ma niskie do cięcia przeznaczone i w sążnie
podług gatunków ułożyć, a następnie obli-
czywszy wszystkie sążnie i massę onych,
stosownie do Art. 42. obrachowawszy, mas-
sę iednego morgu przez rachunek stosunko-
wy ustanowią. — Drzewa wysokie do wycię-
cia w piérszym peryodzie przypadające,
przez przeliczenie oszacowane byđz winny.

Art. 56. Jeżeli oszacowany poddział lasu
niskopiennego, kilka lub kilkanaście porę-
bów lub części porębów zawierać w sobie
będzie, natenczas massę drzewa całego pod-
działu w stosunku wynalezionéj na iednym
morgu, rozdziela taxatorowie na tyle części,
ile porębów lub części porębów w nim
znayduie się. Gdyby np. na iednym mor-
gu w poddziale oszacowana massa wynosiła
sążni 5, a poddział obejmował porębów 10
po 10 morgów, i część porębu morgów 7 wy-
noszącą, z podzielenia ilości morgów przez
ilość sążeń na iednym morgu, okaże się że

każdy poręb ma sążni 50, część zaś porębu sążni 35.

Art. 57. Drzewo na pniu uschłe szacować będą taxatorowie na powierzchni probierczey przez ustanowienie iednéy lub więcéy klas oddzielnych, podług iego grubości.

Art. 58. Drzewo powałowe, jeżeli w niewielkiéy ilości na powierzchni probierczey znajduie się, wymierzą taxatorowie, i za pomocą tablic oszacuią na sążnie bez szczególnego rozgatunkowania, jeżeliby zaś podział znaczną ilością powałów zarzuconym był, w wybranéy powierzchni oznaczą szacuiący dwie lub trzy klasy co do grubości różniące się i w każdéy po dwie sztuki oszacuią. Tak w piérwszym iako i drugim przypadku, z wynalezionéy massy powałów na powierzchni probierczey, doydą taxatorowie przez rachunek stosunkowy massy drzewa powałowego w całym poddziale znajduiącego się.

Art. 59. W lasach w zwarciu doskonałém i stanie regularnym będących, a do rąbności zbliżaiących się, oszacuią taxatorowie przyszłą massę drzewną za pomocą tablic w Art. 43 ad 3 wymienionych.

Art. 60. W lasach młodych regularnych oszacuią taxatorowie trzebież drzew przy-

tłumionych za pomocą tablic w Art. 41 ad
4 wyrażonych.

R O Z D Z I A Ł 3.

Szacowanie przyrostu.

Art. 61. Przez przyrost rozumie się tu ilość drzewa, o iaką massa do wycięcia w peryodzie oszacowana i do końca tego peryodu powiększy się.

Art. 62. Przyrost na stopy sześciennie obrachowany, przy ostatecznym rezultacie, tak iak terażniejsza massa drzewna, na drzewo

1. Szczapowe,
2. Krąglakowe i
3. Gałęziowe

rozgatunkowanym, i na sążnie z redukowanym bydź ma. Na karpinie przyrost rachowanym nie będzie.

Art. 63. W lasach wysokopiennych dotychczasowy przyrost średni wynaydą taxatorowie przez doświadczenia na drzewach wzorowych każdéy klasy wyżéy w Art. 50 wspomnionych, a to sposobem następującym.

Na drzewie każdéy klasy każą zrobić taxatorowie wcięcie tak wielkie, ażeby słoie ostatnich kilku lub kilkunastu lat wieku

drzewa, wygodnie przeliczone bydź mogły, wymierzywszy szerokość wszystkich słoików, podwóyną liczbę cali téy szerokości odciągną od całej średnicy drzewa i przy pomocy tablic, massę iaką to drzewo miało przed kilku lub kilkunastu laty obrachuią. Odciągnąwszy massę drzewa przed kilkoma laty od masy terazniejszey, pozostała liczba okaże taxatorom przyrost iaki drzewo wzorowe w ostatnich miało latach; przyrost ten podzielony przez liczbę lat wykaże przyrost roczny iednego drzewa w klassie z któręy wziętém zostało. Gdyby np. terazniejsza massa drzewa wzorowego była 67 s. s., massa onego przed 10 laty, 55 s. s. natenczas przyrost w ostatnich 10 latach byłby $67 - 55 = 12$ przyrost zaś roczny $\frac{12}{10} = 1,2$ s. s.

Art. 64. Pomnożywszy przyrost roczny na drzewach w każdéy klassie wynaleziony, przez liczbę pni na powierzchni probierczéy, a w tym stosunku i w całym poddziale znajdujących się, doydą szacuiący urzędnicy przyrostu rocznego w całym poddziale.

Art. 65. Rozumié się samo przez się, że na drzewach przestałych i na pniu uschłych lub przytłumionych, przyrost rachowanym bydź nie może.

Art. 66. Gdyby do końca peryodu pierwszego żaden pień w poddziale do wycięcia nie przypadł, massa przyrostu powiększyłaby się o tyle, ile lat do końca peryodu pozostaie, lecz że co rok po upłynieniu już 8 lat 1go peryodu 1/22 część ogólnéy massy rąbać się będzie, przeto stosunkowo zmniejszony przyrost obrachuią taxatorowie za pomocą formuły: $p \cdot \left(\frac{n+\frac{1}{2}}{2}\right)$ w którój p. znaczy przyrost roczny obecny w całym poddziale, n. liczbę lat podczas których ubytek roczny drzewa ma następować. Gdyby np. terażniejszy przyrost roczny w poddziale wynosił sążni 15, liczba zaś lat ubytku drzewa iest 22, natenczas ogólna ilość przyrostu na końcu 1go peryodu byłaby $15 \left(\frac{22+\frac{1}{2}}{2}\right) = 172,5$ sążni. Przyrost takowy z obecną massą drzewną, stosownie do przepisu niżej w Art. 73 wyrażonego, połączo- nym będzie.

Art. 67. W lasach niskopiennych przyrost na drzewach niskich wyndą taxatorowie przez porównanie poddziałów szacujących się z podobnemi, lecz w takim wieku w iakim pierwsze do wycięcia przypadną, a to za pomocą tablic w Art. 41 ad 3 wyrażonych. Odiąwszy massę drzewną te-

rażniejszą od téy którą w czasie rąbności poddział mieć będzie, podzieliwszy różnicę mass przez różnicę lat, otrzymają taxatorowie średni iednoroczny przyrost. Naprzykład daymy że w poddziale niskopiennym lasu brzozowego 15-letniego w kolei 30-letniéy zagospodarowanego, co do zdolności produkcyinéy do klasy V. policzonego, morg jeden podług oszacowania zawiera w średniém przecięciu 500 s. s, chcemy zaś wiedzieć wiele będzie miał w 30 wieku; w tablicy dla brzozy sporządzonéy znajdziemy na linii właściwéy pod rokiem 15 naybliższą liczbę 500 w klassie IV. to iest 491, pod rokiem zaś 30 w téyże klassie liczbę 1247, przez rachunek zatém stosunkowy następujący $491:1247=500:x$. dochodzimy, że poddział o którym mowa w wieku rąbności do stóp sześ. 1290,2. Różnicę mass $1290,2-500=790,2$ podzieliwszy przez różnicę wieku $30-15=15$, to iest $7\frac{90,2}{15}$ będzie przyrost iednoroczny 52,6 s. s. na iednym morgu, czyli 10,5 procentu.

Art. 68. Przyrost na drzewach wysokich w lasach niskopiennych do wycięcia w pierwszym peryodzie przypadających, przez doświadczenia na drzewach wzorowych,

stósownie do Art. 63 dochodzonym i na procent zredukowanym bydź ma.

Art. 69. Wynaleziony podług Art. 67 i 68 procent przyrostu, dorachuią Taxatorowie do oszacowaney massy każdego porębu, w stosunku do liczby lat, iaka do czasu wycięcia onego upłynie. Gdyby np. poręb wr. 1845. do wycięcia przypadaiący oszacowany był wr. 1827 na sążni 90. procent zaś przyrostu wynosił 5,5 sążni rocznie, natenczas procent takowy pomnożywszy przez liczbę lat do czasu wycięcia pozostałą, to jest: $5,5 \times 18$ będziemy mieli przyrost całkowity sążni 99, który dodany do massy obecney, da summą 189 sążni, iaką poręb w r. 1845 mieć będzie.

R O Z D Z I A Ł 4.

Szacowanie przyszłego normalnego dochodu.

Art. 70. Przy szacowaniu lasów, obowiązkiem Kommissarzy leśnych czynić doświadczenia obecnéj massy drzewnéj i przyrostu w drzewostanach doskonałych, w rozmaitych miejscowościach, i rodzajach gospodarstwa, w każdym Leśnictwie do tego

eclu wybranych. Rezultata téy czynności służyć będą do obrachowania przyszłego normalnego dochodu drzewnego, iaki z każdego rodzaju lasów, po przyprowadzeniu onych do stanu doskonałego, spodziewanym być może.

Art. 71. Szczegółowe rezultata doświadczeń, o których w artykule poprzednim mowa jest, zapisane będą do protokołów podług załączonych tu pod *Nro 7 i 8. wzorów* sporządzić się winnych. Wzór *Nro 7* służy dla lasów wysokopiennych, *Nro 8* dla niskopiennych.

Art. 72. Dla zapewnienia dokładności w obrachowaniu przyszłego dochodu drzewnego, który będzie skutkiem przyprowadzenia lasów do stanu doskonałości, i w wykonaniu przepisanego planu gospodarczego Administracyi leśnéy za cel służyć ma, Naczelny Nadleśny sprawdzi cząstkowo czynione przez Kommissarzy leśnych doświadczenia, i złożone przez nich protokoły, z dołączeniem osobistego w téy mierze zdania swego.

T Y T U Ł IV.

Uzupełnienie Operatu.

Co do lasów wysokopiennych.

Art. 73. Po zebraniu wszystkich protokołów szacunkowych ostateczne z nich rezultata zapiszą Kommissarze leśni do planu gospodarczego każdego obrębu, zasummują wszystkie pozycje i ogół przyrostu dodawszy do masy obecnej, exclusive chrustu i powałów, podzielą przez liczbę lat do końca pierwszego peryodu pozostałych, dla wynalezienia wiele corocznie wycinaném byđź może.

Art. 74. Użytkowanie przez ciąg pierwszego peryodu z karpiny (iako drzewa niestałego) oddzielnie obrachowane i na lata rozłożone byđź ma, ze względem na odbył, możność krudunku, i inne okoliczności miejscowe.

Art. 75. Co do drzewa chrustowego i powałowego, cała masa takowego przez oszacowanie wynaleziona, do z użycia w pierwszych latach przeznaczona będzie.

Co do lasów niskopiennych.

Art. 76. Na zasadzie protokołów szacunkowych, obrachują Kommissarze leśni masę każdego porębu, stósownie do Art. 56 i

60., zaciągną rezultata do planu gospodarczego, zasummują wszystkie pozycje, i ogólną summę podzielią również przez liczbę lat do końca peryodu pozostałych, dla wynalezienia ilości rocznie do cięcia przypadającéy.

Art. 77. Drzewo powalowe tak iak w lasach wysokopiennych do zużycia w pierwszych latach razem wyznaczane bydź ma.

Art. 78. Po uzupełnieniu tym sposobem planów gospodarczych rezultata onych co do dochodu rocznego, zapiszą Kommissarze leśni do Obrazu ogólnego wyżéy w Art. 34. wzmiankowego.

Art. 79. Poczém sporządzą Kommissarze opisanie ogólne Leśnictwa podług *wzoru pod Nro 9.* załączonego, zapisując do niego tabelle obrachowania przyszłego dochodu drzewnego na zasadzie protokołów doświadczeń w téy mierze w Art. 71 wymienionych.

Art. 80. Po uzupełnieniu wszystkich czynności urządzenia i oszacowania, Kommissarze leśni złożą Operat kompletny z każdego Leśnictwa Naczelnemu Nadleśnemu wraz z Annexami, które są następujące: 1. Protokół objaśniający urządzenie, 2. Protokoły oszacowania pod oddzielném rubrum podług załączonego *pod Nro 10 wzoru ra-*

zem zebrane, 3 Protokoły doświadczeń do obrachowania przyszłego normalnego dochodu drzewnego, i 4 dzieło wyznaczenia gruntów służbowych.

Art. 81. Naczelný Nadleśny roztrząśnie cały operat, zrewiduje go, i jeżeli dokładnie wygotowanym go znajdzie, przedstawi Kommissyi Rządowéy Przychodów i Skarbu do ostatecznéy approbaty; poczem operat urzãdzenia na 4 exemplarze wyrobionym będzie, to jest: dla wydziału Lasów exemplarz 1.
dla Kommissyi Woiewódzkiéy 1.
dla Urzędu Leśnego 1.
dla Podleśnych 1.
w tyłu szczególnych operatach strażowych, ile Straży w każdém Leśnictwie znajduie się.

W Warszawie dnia 16 Czerwca 1827 r.

Z polecenia Ministra Prezydującego

Radca Stanu

(podpisano) *Plater.*

Sekretarz Jeneralny

(podpisano) *Kruszyński.*